Cylchdaith Rhoshirwaun

Hyd: **11.5km - 7.25m**

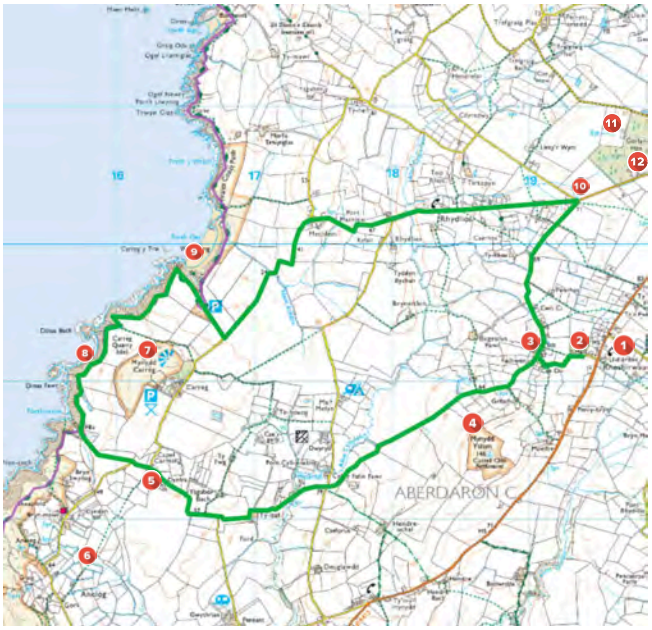

Cyfarwyddiadau

Cychwyn o faes pacio'r neuadd (SH 19305 29210) , ac wedyn cerdded i'r gorllewin i Lidiardau.

- Trowch i'r chwith a cherdded wrth gadw mynydd Ystum ar y chwith.
- Parhewch ar hyd y lon am tua 2km, ar draws y groesffordd wrth Gyll y Felin.
- Wedyn parhewch am tua 2km arall nes dowch chi at siop yn Blas Carmel.cewch fwyd a phanad yma.
- Dros ffordd i'r siop mae llwybr tua'r môr a llwybr yr arfordir. ewch i'r de ar hyd llwybr yr arfordir at Borthor.
- Wedyn ewch yn ôl i mewn i'r tir a throi i'r chwith at Fethlem.
- O Fethlem, ewch trwy Rydlios.
- wedyn trowch i'r de yn y troiad nesaf (Capel Mul), ac yn ôl at ysgol llidiardau.

Pethau i'w gweld ar y daith:

1 Rhoshirwaun

Pentref bychan agos i Aberdaron, Gwynedd, Cymru, yw Rhoshirwaun. Fe'i lleolir ym mhen Llŷn ar ffordd y B4413 tua 3 milltir i'r gogledd-ddwyrain o Aberdaron a thua 9 milltir i'r de-orllewin o Nefyn. Dwy filltir i'r dwyrain cyfyd Mynydd Rhiw. Sefydlwyd Capel Saron yn y pentref gan y Methodistiaid Calfinaidd; fe drowyd yn dŷ yn 2000.

2 Neuadd Rhoshirwaun

Dros y blynyddoedd, bu'r syniad am Neuadd Bentref yn cnoi mewn sawl Pwyllgor 'Steddfod yn y Rhos. Rhaid cofio mai'r Eisteddfod ydi mam y neuadd yma. Yr oedd yma hen bwyllgor Eisteddfod yn mynd yn ol i 1883. 'Doedd dim byd o bwys yn digwydd yn Rhoshirwaun heb i bwyllgor y 'Steddfod gytuno a hynny. Agorwyd Neuadd Rhoshirwaun 28-2-1922

3 Ysgol Llidiardau

Agorwyd yr ysgol yma yn 1880 ac erbyn rwan, mae'r ysgol wedi cau gan Cyngor sir Gwynedd.

4 Mynydd Ystym

Bryn bychan a gysylltir ag Odo Gawr lle dywedir iddo gael ei gladdu dan garnedd o gerrig. Mae Castell Odo ar ei gopa lle ceir olion caer o Oes yr Efydd, ar ôl 1800 C.C. Ar ei odre gogleddol mae Ffynnon Odo a cheir Capel Odo yn yr ardal. Ar y copa hefyd mae maen enfawr a elwir yn Garreg Samson. Dywedir i hon gael thaflu yma o Uwchmynydd gan Samson a'r tyllau ynddi yw olion ei fysedd.

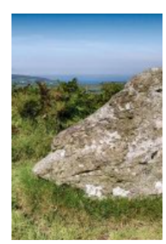

5 Capel Carmel

Pentref bychan agos i Aberdaron, Gwynedd, Cymru, yw Rhoshirwaun. Fe'i lleolir ym mhen Llŷn ar ffordd y B4413 tua 3 milltir i'r gogledd-ddwyrain o Aberdaron a thua 9 milltir i'r de-orllewin o Nefyn. Dwy filltir i'r dwyrain cyfyd Mynydd Rhiw. Sefydlwyd Capel Saron yn y pentref gan y Methodistiaid Calfinaidd; fe drowyd yn dŷ yn 2000.

6 Anelog

Ceir cofnod o bresenoldeb mynachaidd, yn ystod cyfnod cynnar iawn, ar gerrig coffa arysgrifedig a ganfuwyd yn Anelog. Ar y cerrig sydd wedi'u treulio gan ddwr gwelir arysgrifiadau, yn Lladin, i goffáu Senacus, SENACUS/PBR/HIC/IACIT/CVMMVLTITV/FRATRVM

7 Chwarel Iasbis

Ym 1901 darganfuwyd gwythiennau o faen iasbis hyd at 37 metr (40 llath) o led ar waelod Mynydd Carreg. Mae maen iasbis hefyd yn dod i'r brig ar y clogwyni môr gerllaw. Yn ôl y sôn yn 1904 y cafodd y chwarel ei hagor. Ychydig iawn o wybodaeth sydd am y chwarelydda yma ond mae'r olion yn amlwg ar yr arfordir rhwng Porthor (SH16682996) a Phorth Orion (SH15602880).

8 Dinas Mawr a Dinas Bach

Mae'r enwau'n awgrymu y gallai fod caer yma ganrifoedd lawer yn ôl. Bellach mae'n lleoliad poblogaidd ymhlith pysgotwyr ac mae crancod yn cysgodi yn y tyllau niferus yn y creigiau. Yn Ninas Fawr ceir y tyllau canlynol: Tyllau Gwmanog, Tyllau Plu'r Geunydd a Thyllau Trwyn Tywod, ac ar Ddinas Bach: Twll Richard Ty'n Ffynnon, Twll Dyfn, Tyllau'r Ebolion, Pwll Ithel a Charreg Felys.

9 Porthor

Traeth braf gyda'i faes parcio ei hun (SH 167300)(eiddo'r Ymddiriedolaeth Genedlaethol) yw Porthor. Enwog am ei longddrylliadau a'i draddodiad smyglo! Efallai mai'r mwyaf anghyffredin o'r holl draethau hyfryd o amgylch yr ardal yw Porthor, sydd ychydig i'r gogledd o Aberdaron. Mae'r tywod gwyn yn chwibanu pan fydd rhywun yn cerdded arno.

10 Cau Tiroedd

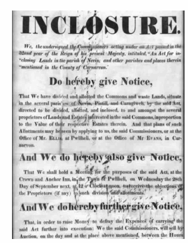

INCLOSURE.

Do hereby give Notice,

And We do hereby also give Notice,

And We do hereby further give Notice,

Y Cau cyntaf yn Sir Gaernarfon dan ddeddf 1802 oedd tir comin eang y goron yn Rhoshirwaun yn cynnwys tua dwy neu dair mil o aceri mewn tri phlwyf yn eithaf gorllewin Llŷn, lle'r oedd ugeiniau bysgotwyr yn ystod y blynyddoedd wedi cael eu gadael i sgwatio.

Dychrynwyd bonnedd y sir gan y gwrthwynebiad yn Rhoshirwaun ac mewn cyfarfod yng Nghaernarfon yn 1808 pasiwyn i gymryd pob mesur angenrheidiol i orfodi'r Deddfau Cau Tir, ac i gosbi unrhyw rai a'u gwrthwynebai.

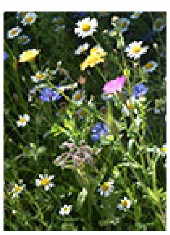

11 Gweirglodd Gorlan Hen

Mae digonedd o gaeau yn Llŷn nad ydyn nhw'n cael eu defnyddio ar gyfer amaeth, y gellir eu hadfer fel gweirgloddiau wrth gyflwyno rheolaeth briodol. Enghraifft o hyn yw Gorlan Hen, ger Pengroeslon. Bwthyn 300 oed yw Gorlan Hen ac yn rhan o'r tyddyn mae gweirglodd 5-acer.

12 Glampio Coed a Crasu Coed

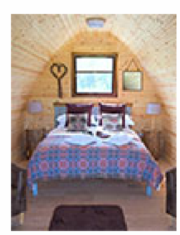

Dyma leoliad perffaith yng nghanol cefn gwlad am ddihangfa perffaith yng Ngogledd Cymru. Os ydych chi awydd penwythnos i ffwrdd neu wythnos i ymweld a mannau newydd, mae'n leoliad yn ddelfrydol i gyplau, ffrindiau neu deulu sydd yn chwilio am amser i ymlacio mewn caban moethus a chlyd. Hefyd, mae Crasu Coed yn gwneud Pitsa ardderchog ar y safle yma.